

הרב ד"ר מרדכי הלפרין והרב יהושע וייסינגר

היתר משרד הבריאות לטבילת נשים במקווה

שאלה

בעקבות התפשטות נגיף הקורונה נסגרו מקוואות. מדוע מקוואות לנשים לא נסגרו כפי שנסגרו המקוואות לשימוש ציבור הגברים?

תשובת הרב ד"ר מרדכי הלפרין (כ"ו באדר תש"פ)

ראשית – גם בימים כתיקונם, הפעלת מקוואות הנשים שונה מאוד מזו של מקוואות הגברים. במקווה נשים אין התקהלות, והמרחק בין המגיעות לטבול הוא רב. לעומת זאת טבילה במקווה גברים שונה לגמרי. ישנה הקפדה יתרה במקוואות נשים, וגם הנחיות ברורות של משרד הבריאות:

- (1) מקוואות הנשים נמצאים תחת פיקוח קפדני, על פי הוראות משרד הבריאות.
 - (2) לגברים אסורה הטבילה במקווה נשים.
 - (3) על נשים בבידוד אסורה הכניסה למקווה כל ימי הבידוד.
 - (4) מי המקווה עוברים חיטוי בהכלרה קפדנית.
- לכן אין שום חשש בטבילה במקווה נשים (אם ייווצר החשש הקטן ביותר – יינתנו הנחיות מפורטות).
כמו כן, ראו הנחיות הרבנות הראשית בנושא מקוואות טהרה לנשים, כ"א באדר תש"פ (17-3-20).

נימוקים והרחבות – הרב יהושע (ב' אייר תש"פ)

ראשית, יש לציין שקיימת הבחנה ברורה בין הסיבה ומקור הדין של טבילת גברים ולטבילת נשים.

טבילת גברים מקורה ב'תקנת עזרא'. עזרא הסופר ובית דינו תיקנו שהמשמש מיטתו וכן מי שראה קרי לאונסו, לא ילמד תורה ויתפלל, עד שיטבול.¹ הטעם הוא שצריך ללמוד תורה 'באימה וביראה וברתת ובזיע', כפי שקיבלנו אותה מסיני, ואילו הזרע יוצא 'מתוך

1. ב"ק פב ע"ב; רא"ש ב"ק שם.

קלות ראש וזחות הדעת'.² אומנם ב'שלחן ערוך'³ נפסק שבטלה תקנת עזרא: 'וכן פשט המנהג'. במשך הדורות רבים מגדולי ישראל, ובפרט הבאים בשערי פנימיות התורה, נזהרו בטבילה זו ונהגו לטבול מדי יום ביומו, אולם עתה מנועים מכך. חשוב להדגיש - בסופו של דבר זהו מנהג.

מנגד, טבילת נשים אינה מנהג, אלא **חיוב הלכתי**⁴ שאילולא מתקיים, עלולים בני הזוג לעבור על איסורי כרת. אומנם יש שרצו לטעון שבשל הסכנה הרפואית יש להורות לנשים שלא תטבולנה, ובני הזוג יתרחקו זה מזה עד שיותר לטבול, אולם בשל הקושי שבדבר, רשויות המדינה חיפשו ומחפשים כל דרך לפתור מצוקה זו יחד עם שמירה על בריאות הציבור. בנקודה זאת יש לציין שהצורך בטבילה איננו **צורך מצווה בלבד**, אלא גם **צורך הגוף**, בדיוק כמו צורך האכילה שבגללו אנו מתירים ללכת לקנות מזון בחנויות המזון, אך עם כל אמצעי הזהירות.⁵

בנוסף, יש לציין כי ביחס לטבילת גברים נכתבו בפוסקים אפשרויות שונות לטהרה בשעת הצורך, מלבד טבילה במקווה,⁶ ואילו ביחס לטבילת נשים - אין פתרונות אחרים המקובלים בעולם הפסיקה.

2. ברכות כב ע"א, ורש"י שם; עוד טעם: 'שלא יהו ישראל כתרנגולין הללו, משמש מיטתו ועולה ויורד ואוכל' (ירושלמי ברכות פ"ג ה"ד), וכן 'שלא יהו תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים' (ברכות כב ע"א).

3. שו"ע, או"ח סי' פח.

4. שו"ע, יו"ד סי' קצ"ד סעי' ג.

5. יתרה מזאת, יש שרצו למחות על טבילת נשים בשל דברי השלחן ערוך, או"ח סי' רמ סעי' יב, 'שאסור לשמש בשני רעבון', והוסיפו הרמ"א והלבוש שהוא הדין בשאר צרות שהן צרת הרבים. אולם בשיירי כנסת הגדולה, בהגהות לטור, אות ה, ציין שזהו דווקא בצרות שהן כמו רעבון, כגון ירקות, שידפון וכדומה, אבל בצרות אחרות כמגפת דבר וכיו"ב, שאין בהן רעבון, לא נאסר בתשמיש המיטה. וראה עוד בשו"ת ציץ אליעזר, ח"י"ג סי' כא, שהתיר לשמש מיטתו בזמן מלחמה וכתב שאין בזה אף משום מידת חסידות. כמו כן במשנה ברורה (שם) כתב שכאשר יצרו מתגבר עליו מותר, ולכן בזמנינו, שהדור פרוץ יותר וכו', יש להקל מטעם זה.

6. **שפיכת ט' קבין של מים** - מקורו בברכות כב ע"א, שם מובאת אפשרות לבעל קרי לשפוך על גופו תשעה קבין מים, ולהיטהר בכך ללא טבילה (לעניין תורה ותפילה בלבד). לכל הדעות קולא זו מיועדת לבריא שראה קרי לאונסו, אלא שנחלקו אמוראים אם זהו חיוב מתקנת עזרא (דעת אב"י) או חיוב מתקנה מאוחרת יותר, אך תקנת עזרא לא כללה כלל את הרואה לאונסו (דעת רבא). וראה בדברי בה"ג, הל' ברכות פ"ג; רמב"ם, הל' תפילה פ"ד ה"ו; רשב"א, כב ע"ב ד"ה אמר; וראה ביאור הלכה, סי' פח סעי' א ד"ה וכן. להלכה כיום ראה שו"ת ישכיל עבדי, ח"ה, סי' יג אות ג; שו"ת שבט הלוי, ח"א סי' כד; שו"ת מנחת יצחק, ח"ד סי' כא; וראה בילקוט יוסף, סי' פח סעי' א, בשם אב"י, שפסקו שניתן לבצע טהרת תשעה קבין במקלחת. מאידך גיסא ראה את דעת הגרי"ש אלישיב, מובאת בהלכות חג בחג, ימים נוראים, סי' רצא, שצריך שהמים יבואו מכוח מעשה שפיכה, ולפיכך מקלחת אינה מטהרת טהרת תשעה קבין; וראה גם בשו"ת משנה הלכות, ח"ג סי' א-ו ח"ה סי' יט-כב; ראה גם חזו"א (מובא בתורת המועדים על שונה הלכות סי' תרו אות יט). ואכמ"ל. יש שנתנו עצה למלא את האמבטיה עד גדותיה (ארבעים סאה - בין 330 ל-576 ליטר), ויושב בתוך המים חצי גופו, ויכול לצרף שפיכת ט' קבין ביחד עם ישיבת חצי גופו בארבעים סאה. ראה משנ"ב, סי' פב ס"ק ד.

לכן, בשל ההבחנה הברורה שבין טבילת גברים לטבילת נשים, ובשל אמצעי המיגון והחיטוי הקפדניים (והנאכפיים) במקוואות הנשים, ואף מתוך הבנת הצורך החיוני בטבילת נשים, המדינה מאפשרת טבילה לנשים תחת הנחיות מחמירות רבות. בנוסף לאמור, יש להאיר עוד כמה נקודות שמבחינות בין רמות הסיכון במקוואות. (1) אישה הולכת למקווה רק פעם בחודש, בעוד גברים הטובלים במקווה מגיעים אליה מדי יום או בכל שבוע, דבר שמעלה את הסיכון להדבקה וחיפה לנגיף. (2) לרוב, הנשים הטובלות נמצאות כולן הרחק מגיל הסיכון, ונדיר הוא שאישה הטובלת מסכנת את עצמה (בלניות מבוגרות או בעלות מחלות רקע הורחקו לעת עתה מן המקוואות).

(3) זמן השעות של אישה במקווה, לאחר שסיימה את ההכנות בבית, הוא קצר מאוד, בשונה מטבילת גברים.

(4) כמות האנשים בשטח המקווה - במקוואות הנשים מעט מאוד נשים נמצאות בו זמנית באותו מקום ועלולות להיפגש, בשונה ממקוואות הגברים.

כאן המקום לציין שהנחיות משרד הבריאות נכתבות לאחר שיקול דעת רחב מאוד, וקיימת חובה הלכתית לציית להנחיות. חובה זו משתקפת גם מדבריו של רע"א, בהנחיותיו הברורות שכתב לבני עדתו בצל מגפת הכולרה שהתפרצה בפולין בשנת תקצ"א (אגרות רבי עקיבא איגר, ירושלים תשנ"ט, עא-עג):

ולא יעברו על דבריהם אף כמלא נימא... והעובר על ציווי הרופאים בסדר ההנהגה חוטא לה' במאוד כי גדול סכנתא מאיסורא ובפרט במקום סכנה לו ולאחרים שגורם ח"ו התפשטות החולי בעיר וגדול עונו מנשוא.

ממילא אסור לעבור על הנחיות משרד הבריאות, ואין להתרשל בהקפדה עליהם לצורך 'מעלות חסידות' כאלו ואחרות. להוראות אלו גדר של דין.

לסיום, אציין שנמצאו עדויות למגפה גדולה שהשתוללה בצפון ארץ ישראל, ובפרט בטבריה בשנת 1786, תשע שנים בלבד לאחר עלייתם לארץ של תלמידי הבעש"ט רבי מנחם מנדל מוויטבסק ורבי אברהם מקאליסק. באיגרת נדירה אנו מוצאים תיאור סגר שנוערך מימי הפורים ועד לחג השבועות, לצד תפילות מצומצמות בבית רבי מנחם מנדל, שהפך גם למוקד חברתי, כפי שמתואר בליקוטי אמרים (מכתב יג). לצד תיאורים אלו, מופיע סיפור על אחד מתלמידי הרה"ק, שהלך לטבול במקווה בזמן שהציבור הונחה להיות בהסגר, והוא נפגע מן המגפה:

פגע בו מידת הדין חלה ונסתלק, ואמר הרה"ק רמ"מ שאותו חסיד לא נפטר מהמחלה והמגיפה, אלא שלא האמין במה שכתוב בתורה אני ה' שוכן בתוך טומאתם.

כלומר לא חלחלה באותו חסיד ההבנה שאין להסתכן וללכת למקווה בעת המגפה, ושבמצבים האלו יש לנהוג אחרת.

